

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 14 czerwca 2021 r.

ZP-NKWR.431.2.17.2021.TB

Pani
Beata Wrzeńska
Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy
Społecznej w Kamiennej Górze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 29 – 30 kwietnia 2021 r. na podstawie art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Tomasz Borecki - inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu oraz Emilia Molska-Kaźmierczak – inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kamiennej Górze przy al. Wojska Polskiego 1, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „MOPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami pracowników Ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy, w okresie od 1 kwietnia 2020 r. do 29 kwietnia 2021 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 21 grudnia 2020 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem kontroli na I półrocze 2021 r.

W okresie objętym kontrolą, tj. od 1 kwietnia 2020 r. do 29 kwietnia 2021 r. funkcję Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamiennej Górze pełniła Pani Beata Wrzeńska, odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną. Uzasadnieniem oceny jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem MOPS.DA.0810.2.2021.BW. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych

potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez dyrektora MOPS.

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

Uchwałą Nr XII/73/07 Rady Miejskiej w Kamiennej Górze z dnia 5 września 2007 r. w sprawie: uchwalenia Statutu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamiennej Górze, przyjęto przedmiotowy dokument, który został zmieniony uchwałą Nr XXXIX/229/21 Rady Miasta Kamienna Góra z dnia 28 kwietnia 2021 r. W żadnym z ww. dokumentów nie ujęto, że MOPS realizuje zadania wynikające z ustawy. Takie informacje zawarto w obowiązującym Regulaminie Organizacyjnym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamiennej Górze. Określono w nim organizację i zasady funkcjonowania ww. jednostki, m.in. uwzględniono zadania asystenta rodziny, którego stanowisko wchodziło w skład Działu Pomocy Społecznej. Ponadto dyrektor Ośrodka, zarządzeniem nr 171/2014 z dnia 4 sierpnia 2014 r. burmistrza Miasta Kamienna Góra, otrzymał upoważnienie do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz do wydawania w tych sprawach decyzji, a także do ustanawiania rodziny wspierającej, zawierania i rozwiązywania umów z tymi rodzinami.

(dowód: akta kontroli str. 14,20-36)

W świetle art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Uchwałą nr IV/16/19 Rady Miasta Kamienna Góra z dnia 21 stycznia 2019 r. został przyjęty Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019 – 2021. Jako cel główny wskazano: „*stworzenie optymalnych warunków do wychowania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspierania rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej w Gminie Miejskiej Kamienna Góra.*” Określono także cele szczegółowe. W punkcie VII. przedmiotowego dokumentu zatytułowanym „Zadania Programu” w formie tabelarycznej opisano: zadania, działania, terminy realizacji, realizatorów oraz wskaźniki. W przypadku rubryki „realizatorzy” każdorazowo wpisywano, cyt.: „wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji programu”. Natomiast w punkcie odnoszącym się do realizatorów (X. Realizatorzy Programu), zapisano, cyt.: „Realizację programu powierza się Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Kamiennej Górze”. Z kolei w punkcie IV. Zasoby gminy – w tabeli 1 pod nazwą „Instytucje realizujące działania na rzecz dziecka i rodziny z Gminy Miejskiej Kamienna Góra” wyszczególniono 13 podmiotów, gdzie każdemu przypisano „rodzaj działalności” za jaki odpowiada. Również w sprawozdaniu za 2020 r., o którym stanowi art. 179 ust. 1 ustawy, wymieniono 13 ww. instytucji wraz z krótką informacją o podjętych

działaniach i liczbie rodzin objętych wsparciem. W przyszłości zasadnym byłoby, aby na etapie tworzenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny, do konkretnego działania przypisać właściwą instytucję, a MOPS wyznaczyć jego koordynatorem.

Burmistrz miasta Kamienna Góra za pośrednictwem dyrektora Ośrodka przygotował roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za rok 2020, które zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy do dnia 31 marca 2020 roku złożył Radzie Miasta Kamienna Góra.

(dowód: akta kontroli str. 14, 18, 37-50)

Dyrektor Ośrodka poinformował, że w myśl art. 10 ust. 3 ustawy, rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w Gminie zapewniano:

Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne:

a) MOPS:

- zapewniał wsparcie ze strony pracowników socjalnych i asystenta rodziny w rozwiązywaniu bieżących problemów (rodziny, socjalnych), gwarantował dostęp także do poradnictwa psychologicznego (umowa cywilno-prawna z psychologiem);
- członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego świadczyli usługi w zakresie bezpłatnego poradnictwa: psychologicznego, prawnego, pedagogicznego, zdrowotnego. Brali również udział w kampanii „Biała wstążka”.

b) Instytucje realizujące działania na rzecz dziecka i rodziny z gminy Miejskiej Kamienna Góra:

- placówki oświatowe: dzieci i młodzież otrzymywały wsparcie pedagogiczne, psychologiczne;
- Powiatowe Centrum Edukacji: pomoc pedagoga, psychologa, logopedy;
- Zespół ds. Interwencji Kryzysowej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kamiennej Górze: poradnictwo specjalistyczne, w szczególności pedagogiczne, psychologiczne;
- Punkt Konsultacyjny: poradnictwo psychologiczne (wsparcie dla małoletnich rodziców i samotnych matek);
- Centrum Higieny Psychiczej: terapia rodzin i uzależnień.

Terapia i mediacja:

a) Terapia:

- Zespół ds. Interwencji Kryzysowej w PCPR w Kamiennej Górze: elementy terapii indywidualnej i rodzinnej;
- Punkt Konsultacyjny: świadczone bezpłatną pomoc terapeutyczną, wsparcie terapeutyczne w zakresie rozwiązywania problemów funkcjonowania rodziny oraz w sprawach opiekuńczo – wychowawczych;

b) Mediacja:

MOPS podpisał umowę cywilno-prawną z mediatorem. W okresie kontrolnym z tej formy pomocy skorzystała 1 rodzina.

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze:

W 2020 r. i 2021 r. jedna rodzina korzystała z tego typu wsparcia.

Pomoc prawna:

- MOPS: w ramach dyżurów pełnionych przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego, kampania „Biała wstążka”;
- Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej w Kamiennej Górze: bezpłatna pomoc prawna, dyżury wg grafików;
- Prokuratura Rejonowa w Kamiennej Górze: w ramach programu Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem.

Grupy wsparcia:

Zgodnie z oświadczeniem dyrektora MOPS, w 2020 r. nie były prowadzone grupy wsparcia z uwagi na stan epidemii, co przekładało się na trudności w zdiagnozowaniu potrzeb w tym zakresie. *(dowód: akta kontroli str. 14-16)*

W świetle art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190 ustawy. Gmina realizowała cele Programu Wspierania Rodziny, m.in. poprzez przydzielanie asystenta rodziny rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji, co było zgodne z art. 11 ustawy oraz współpracę z pracownikami socjalnymi Ośrodka. Ustalono, iż w okresie objętym kontrolą w MOPS zatrudnionych było dwóch asystentów rodziny. Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, ich praca nie była łączona z pełnieniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była wykonywana. Asystenci rodziny nie prowadzili także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę. Liczba rodzin, z którymi asystenci prowadzili w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym. *(dowód: akta kontroli str. 17, 19, 267, 272)*

Kontrola wybranych akt pracy asystenta z rodziną wykazała, że:

- w przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał rodzinny wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.). Następnie po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny sporządzał wniosek o powyższą formę wsparcia i przekazywał go dyrektorowi MOPS;
- każdorazowo rodziny pisemnie wyrażały zgodę na współpracę z asystentem rodziny;
- wspieranie rodziny było prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem;

- zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy, dla każdej rodziny powinien być opracowany plan pracy z rodziną obejmujący zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, zawierający terminy ich realizacji oraz przewidywane efekty. Asystent sporządzał nowe plany pracy z rodziną co 3 miesiące, każdorazowo dokumenty były podpisywane przez ww. pracownika oraz rodzinę;
- zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy w szczególności dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie jej podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy, tj. kierownikowi ośrodka pomocy społecznej. Wymóg ten został zrealizowany. We wszystkich przypadkach przestrzegano również 6 miesięcznego terminu jej sporządzania;
- przedmiotowe dokumenty były każdorazowo pieczętowane i podpisywane przez asystenta rodziny oraz dyrektora MOPS.

W okresie podlegającym kontroli wsparciem asystenta rodziny objęto 34 rodziny. W przypadku 18 z nich praca została zakończona, w tym 7 z powodu zrealizowania działań określonych planem pracy i przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, a w 10 przypadkach z uwagi na brak aktywnego udziału rodziny w pracy z asystentem, 1 rodzina zmieniła miejsce pobytu.

Rodziny, z którymi asystent zakończył współpracę z uwagi na zrealizowanie planu były każdorazowo po tym okresie monitorowane. Na dzień kontroli takimi działaniami zostały objęte 3 rodziny. Monitoring prowadzono regularnie przez okres 3 miesięcy od zakończenia udzielania wsparcia. Wizyty w środowisku zamieszkania rodziny odbywały się raz w miesiącu, w okresie epidemii przedmiotowe działania realizowano z wykorzystaniem komunikatorów internetowych i rozmów telefonicznych. *(dowód: akta kontroli str. 16-17, 51-239)*

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Dyrektor MOPS oświadczył, że w okresie objętym kontrolą nie funkcjonowały rodziny wspierające ze względu na brak kandydatów do pełnienia tej funkcji. Na stronie internetowej Ośrodka i tablicach ogłoszeń umieszczano informacje o poszukiwaniu rodzin wspierających, pracownicy socjalni i asystenci zachęcali potencjalnych kandydatów, jednak bez rezultatu. Ponadto, jak już wcześniej wspomniano zarządzeniem dyrektor Ośrodka posiadał stosowne upoważnienie do ustanawiania rodziny wspierającej oraz zawierania i rozwiązywania umów. *(dowód: akta kontroli str. 17,36, 240-242)*

Zgodnie z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy, gmina ma obowiązek prowadzić placówkę wsparcia dziennego. W okresie objętym kontrolą tego typu jednostka na terenie miasta Kamienna Góra nie działała. Dyrektor Ośrodka oświadczył, że dzieci i młodzież korzystała z zajęć świetlicowych, które prowadzono we wszystkich szkołach - odrabianie prac domowych, gry i zabawy. Powyższe działania wprawdzie podejmowane były na rzecz dzieci, ale nie spełniały wymogów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Na terenie miasta Kamienna Góra funkcjonuje Dziecięca Świetlica Środowiskowa, jako wyodrębniona jednostka organizacyjna Powiatu Kamiennogórskiego.

Z uwagi, że miasto Kamienna Góra nie realizuje zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienia w nich miejsca dla dzieci, organ kontroli powiadomi o tym fakcie burmistrza Kamiennej Góry odrębnym pismem.

(dowód: akta kontroli str. 17)

Gmina realizowała zadanie własne w postaci współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do 52 dzieci. Zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, wydatki ponoszone były odpowiednio w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W okresie objętym kontrolą w pieczy zastępczej przebywało 52 dzieci z 31 rodzin (stan na dzień 28.04.2021r.)

Asystent rodziny współpracował z 8 rodzinami biologicznymi, których 20 dzieci umieszczonych było w pieczy zastępczej. Od kwietnia 2021r. objęte wsparciem asystenta pozostawały 3 takie rodziny.

Asystent współpracował także z 2 rodzinami, z których dzieci zostały powierzone opiece najbliższej rodziny – osoby te na dzień kontroli nie były jeszcze ustanowione rodzinami zastępczymi spokrewnionymi.

W pozostałych przypadkach nie prowadzono pracy z rodzinami biologicznymi, m.in. z uwagi na: odmowę współpracy, brak znajomości adresu zamieszkania, pobyt poza terenem miasta.

Przyczynami stanowiącymi najczęstszą przesłankę do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej była postępująca niewydolność opiekuńczo - wychowawcza ich rodzin naturalnych. Jako istotny czynnik utrudniający lub uniemożliwiający podjęcie współdziałania z rodzinami na rzecz powrotu do nich dzieci wskazano:

- brak zgody rodziców na współpracę,

- brak aktywnego działania rodzin przy realizacji planów pracy z rodziną opracowanych wspólnie z asystentem,

- zaawansowane uzależnienie od środków psychoaktywnych.

(dowód: akta kontroli str. 18, 243-261)

Na dzień kontroli w Ośrodku zatrudnione były 3 osoby na stanowisku starszego specjalisty pracy socjalnej oraz 6 jako pracownik socjalny. Kwestie dotyczące kwalifikacji ww. osób regulują odrębne przepisy. W przypadku wykształcenia asystentów rodziny, analiza akt osobowych wykazała, iż mieli oni kwalifikacje zgodne z art. 12 ustawy.

Zgodnie z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b ustawy, asystent rodziny powinien podnosić swoje kwalifikacje zawodowe w ramach szkoleń, a Gmina je finansować. W okresie objętym kontrolą obowiązki te realizowano m.in. poprzez udział w szkoleniu odnoszącym się do specyfiki pracy pomocowej.

Stosując art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą, Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny: „Rządowy Program Karta Dużej Rodziny”, „Posiłek w szkole i w domu”, „Program Rodzina 500+”, „Program Dobry Start”, „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”.

(dowód: akta kontroli str.18-19, 262-272)

W toku postępowania kontrolnego przeprowadzonego w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kamiennej Górze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Pouczenie

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.).

.....
(przewodniczący zespołu kontrolnego)

.....
(kontroler)

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

.....
ZASTĘPCZY DYREKTOR WYDZIAŁU
Zdrowia i Pielęgniarstwa
(kierownik komórki do spraw kontroli)

